

NYE BØKER

MINERALS AND

THEIR LOCALITIES

Jan H. Bernard, Jaroslav

Hyrsl

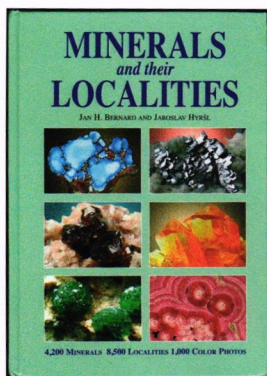
Granit, s.r.o.

www.granit-

publishing.cz

ISBN 80-7296-039-3

Pris: Euro 98,-

Gode bøker behøver ikke nødvendigvis være feilfrie. Det er også tilfelle når det gjelder boken "Minerals and their Localities" ved Jan H. Bernard og Jaroslav Hyrsl, en bok av formidabel størrelse og innhold.

Målsettingen er å presentere alle IMA godkjente mineraler, omtrent 4200 forskjellige per 2005, samt en hel del mineraler som kanskje burde godkjennes. I tillegg finnes det en liste med 8500 av de mer viktige mineralfunnsteder.

Hvert mineral beskrives med de viktigste mineralogiske opplysninger, typelokalitet, paragenese og et utvalg av andre viktige forekomster. For hvert mineral blir det referert til originalbeskrivelse.

Til sammen omtrent 1000 fargebilder gjør at boken er attraktiv også for nybegynnere som ønsker å komme seg videre med hobbyen, og som sikkert har behov for å se eksempler av både de mer kjente mineralarter og en hel del litt mer sjeldne arter.

Jeg har sjekket alle viktige norske mineraler, og fant dessverre en del merkelige feil, som lett kunne ha vært rettet opp hvis forfatterne hadde tatt kontakt med en av de mange gode samlere som finnes i Norge.

Noen feil er helt ubetydelige, slik som at althausitt blir funnet "near Modum" istedenfor "i Modum", eller "Jöster" istedenfor "Jølster".

Verre er det at boken påstår at gagarinitt-(Y) har blitt funnet i Langesundsfjorden, eller at homilit er funnet i "nepheline syenites and their pegmatites" istedenfor "nepheline-syenite pegmatites", eller at "Abundant blocks of pink fine-grained thulite were locally mined at Saudland.." istedenfor Lom eller Leksvik.

Er disse feil katastrofale? Nei, egentlig ikke. De er for norske samlere så opplagte og enkle å avsløre at neppe noen kommer til å gjenta samme feilen. Jeg håper selvsagt inderlig at Bernard og Hyrsl tar kontakt med for eksempel Gunnar Raade, Roy Kristiansen eller Steinar Nordrum om det skulle bli et nytt opplag av boken. Boken fortjener å bli feilfri!

Fordi boken ellers er bra, meget bra. En glede å bare "skumme" gjennom boken, fordi man finner hver gang et nytt spennende mineral som man ikke hadde hørt om før. Det er akkurat nok bilder til å gjøre boken spennende for nybegynnere som ønsker fordypping, men heller ikke for mange, slik at juletre-effekten unngås.

Selv om boken er produsert i Tsjekia, er engelsken

helt feilfritt takk til Vandall T. King, som redigerte teksten.

Boken er med hardcover og papirkvaliteten og fargebildene er av bra kvalitet.

Første opplag av boken var i 1992; da må vi inderlig håpe at et neste opplag i senest 2018 tar seg av disse småfeilene. Fordi boken er gøy å lese. Visste du for eksempel at knorringitt er en magnesium-krom-silikat som finnes i kimberlitt i Lesotho? Eller at sinneritt er et kobber-arsenide-sulfid som finnes i Lengenbach Steinbrudd i Binntal i Sveits? Playfairitt er et sjelden bly-antimon-arsen-sulfid, som finnes i Canada, USA og Kirgizistan. At Rusakovite er fortsatt "An inadequately described mineral."? Boken er en gullgrube av mineralogisk data, som alle kan ha glede av.

Ronald Werner, Evje, 28-01-2006

MINERALS AND THEIR LOCALITIES

Samme bok annet blikk:

Som mineralsamler gjennom et par tiår, og med en sterk dragningskraft mot det akademiske, lærte jeg meg tidlig å lese og få sansen for de store mineralogibøkene til Dana og Strunz. Men aller mest sans fikk jeg for Klockmanns "Lehrbuch der Mineralogi", som i Universitetsbiblioteket i Trondheim sine reoler framstod i en karakteristisk rød innbinding den gangen på 1980-tallet.

Senere har Encyclopedia of Minerals (1989) av Roberts, Campbell & Rapp vært en trofast veileder for meg, men da "den nye Klockmann" ble utgitt for et års tid siden, var det endelig på tide å oppgradere litteraturen.

"MINERALS AND THEIR LOCALITIES" har blitt til i Tsjekia av den erfarne mineralogen Jan H. Bernhard, i samarbeid med den yngre, bereiste Jaroslav Hyrsl.

Boken omfatter en alfabetisk opplisting av over 4200 "valid minerals" (det synes jo aldri mulig få et eksakt antall IMA-godkjente mineraler på bordet). I tillegg omtales et mindre antall mineraler av usikker selvstendig status, samt en del klassiske synonymymer og blandinger av andre mineraler. Jeg synes det alltid er greit å ha med en viss andel av sistnevnte kategorier; de dukker uansett alltid opp i annen litteratur, og dessverre ofte i salgslistene hos ymse mineralforhandlere.

Spesielt for denne boken er en relativt fyldig del med 8500 lokaliteter i egen (også alfabetisk) liste i siste del av boken. Antallet nevnte mineraler pr. lokalitet er imidlertid en del redigert, bare de mest interessante mineralene er tatt med. For eksempel er Tvedalen nevnt kun med 17 mineraler, uten å nevne for eksempel tvedalitten, som derimot nevnes sammen tre (!) andre mineraler under "Vevja Quarry", som egen lokalitet. En lignende, mangelfull redigering gjelder trolig også mange av de andre lokalitetene.

I en egen tabell nevnes de aller mest mineralrike forekomstene i verden. Der topper Lovozero-massivet (Kola) listen over størst antall typemineraler (90), mens

Jachymov topper listen over antall ulike mineraler totalt (384). Her omtales riktignok Khibiny-massivet med ”~370” stk. og Grube Clara med ”>350” stk., så rangeringen er noe vag. Dog, jeg skal ikke være for flisespikkete på dette.

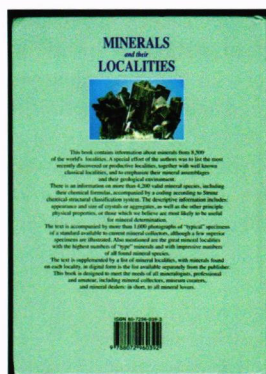
I tillegg er typemineraler skrevet med store bokstaver, lurt for oversikten sin del. Således er det jo hyggelig at den lite kjente forekomsten ”Liset massif” i Sogn & Fjordane står nevnt, med lisetitt og nybøitt.

Tilbake til selve mineralbeskrivelsene er det kompakt og velredigert skrevet, med mange av de grunnleggende parametrene; kjemisk formel, krystallsystem, gitteravstander, kløv, hardhet, m.m. Et stort pluss er en nokså gjennomført beskrivelse av en del optiske egenskaper for opake mineraler, uunnværlig for studie i tynnslip, som er eneste mulighet for mange sulfosalter, sulfider og de fleste mineralene i PGE-gruppen. (Hadde man bare hatt et dertil egnet mikroskop!!!)

Mye av plassen på mineralbeskrivelsene brukes til omtalen av ulike lokaliteter, og heldigvis også til en viss grad paragenesen/mineralselskapet på (noen av) disse. For sjeldne mineraler er nok alle forekomstene nevnt, mens for ”mellomsjeldne” og vanlige mineraler nevnes nok kun de mest kjente og typiske forekomstene. Informasjonen om krystall- eller aggregatstørrelse er også hendig informasjon, med tanke på om man kan greie å skaffe seg ei flis av det aktuelle mineralet.

For de aller mest kjente og vanlige mineralene er beskrivelsen omfattende, for eksempel for kalsitt, kvarts og gull. Her omtales både egenskaper og lokaliteter for alle kjente undertyper og varianter. Kvarts-omtalen pågår således over 5 ½ side, mens etterfølgende quatnadoritt (et noe uavklart sulfosalt) får skarve åtte linjer.

Informasjonsmengden er generelt meget stor, og jeg synes at forfatterene har hatt en grei redigering av reelle

mineraler i zeolittgruppen. Derimot er inkluderte amfiboler noe mer forvirrende, når man sammenligner med hva som for eksempel ”Fleischer’s Glossary of Mineral Species 2004” omtaler. Egne tabeller med oversikt over disse største mineralgruppene er nok et savn i Bernard & Hyrsls bok.

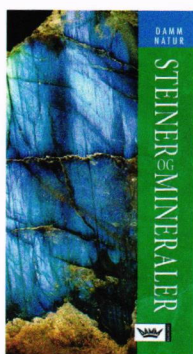
Boken er pent krydret med ca. 1000, til dels riktig så veiledende bilder av både vanlige og sjeldne mineraler. For å prate for min egen syke mor, kunne jeg selvsagt tenkt meg enda flere bilder av de sjeldne mineralene; men man kan ikke få alt heller, særlig med tanke på at alle bildene er av stuffer fra samlinger i Tsjekkia.

”Minerals and their localities” er på over 800 sider, og koster ca. 800 kroner hos forhandlere i for eksempel Tyskland. Boken anbefales, og sammen med internett-oraklet ”www.mindat.org” har man en meget god oversikt over all verdens mineraler, og ganske så fyldig fotodokumentasjon. Et lite kupp for en systematiker-nerd som meg.

Leif Roger Størseth

STEINER OG MINERALER

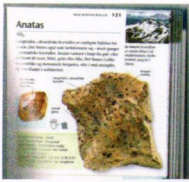
Serie: Damm natur
 Forfatter: Price, Monica & Walsh, Kevin
 ISBN-10: 82-04-09630-5
 Antall sider: 224
 Format: Heftet
 Språkform: Bokmål
 Utgivelsesår: 2006
 Oversetter: Gabrielsen, Stein
 Fagkonsulent: Edwin Schmacker
 Originaltittel: Pocket Nature
 Guides: Rocks & Minerals
 Pris: kr.298,-

Den er grei, - og som vanlig med slike småbøker til å ha i sekken eller jakkelomma; - mye skal fortelles på forholdsvis liten plass. Og her går dette bra. Årsaken kan være at boka er svært ryddig. Sidene er ordnet greit og oversiktlig og det er rikelig med store og små illustrasjo-

ner. Nytt i forhold til andre bøker i denne sjanger er at det oppe i hjørnene er småbilder, (20x25mm) fra et typisk landskap/gruve/sted som har tilknytning til omtalte bergart/mineral. Og slik fikk vi sett hvordan utsikten er fra alpinbakken i Falun ved lesning av hvordan det har seg med dette interessante og vakre sink-aluminium-oksydet (gahnitt). Det kan bli en lang reise ut av en slik liten bok, for rett under Falun står du i hovedgata i Tsumeb og kan lese om sinkkarbonatet smithsonitt. Ser koselig ut, palmer og blå himmel, og her ute, og sikkert i Falun også, er det -15 kalde og halvannen meter snø. Men altså dette med lokalitetsbildene fungerer godt i hvert fall på undertegnede. Det blir litt spenst og sprang idet hele.

Slike bøker er nesten alltid internasjonale satsninger. De blir gitt ut på "store" språk, og forleggere på "mindre" språk kaster seg på, for grovarbeidet er gjort, og det er bare å legge på f.eks. norsk tekst. Og slik blir kostnadene holdt nede. Og det er bra for oss lesere. Det har imidlertid sine svakheter. Et par eksempler: Under malmineraler: (Gedigent) sølv står det intet om Kongsberg, til tross for at det er erkjent at her er verdens fineste sølvstuffer fun-

net (i tonnevis). Likeens om anatas; "De fineste krystallene av anatas finnes i de "objektivformede" (nytt ord for meg, red.anm.), hydrotermiske gangene i Alpene. Feil! Vi, og de fleste andre vet hvor de er; Hardangervidda og Pakistan/Afganistan. Og Zirkon: Intet om Seiland/Finmark. Olivin/peridot? Ikke et ord om Almklov-dalen/Møre.

Hovedansvaret for slike ting ligger selvsagt hos forfatterne. De er henholdsvis konservator og daglig

leder ved Universitetsmuseet i Oxford. Men vi får tilgi. De kan ha noen hull i samlingen/kunnskapen sin de som alle andre (ta med et par stuffer om du skal på de kanter). Slikt burde forøvrig ha vært en oppgave for den norske fagkonsulenten.

Språket i boka er, som det bør være i slike håndbøker, greit og klart, rett på sak. Illustrasjonene er tydelige og skarpe, fin trykk (printet in China), god fargegjengivelse. Objektene særegenheter kommer godt fram. Layouten er balansert

og rolig (godt gjort med 10-14 bilder på disse små sidene). Register/indeks er lett å bruke.

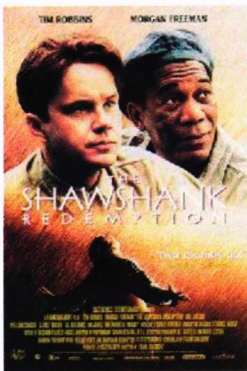
Du tror kanskje at du ikke trenger flere slike bøker, men det gjør du, eller om du er en fersking; skaff deg denne boka, du lærer noe nytt uansett. Jeg lærte noe, eller rettere sagt, jeg tror jeg har hatt det i underbevisstheten lenge. Hva var det igjen? Glemte alt? Nei, der har vi det: Nefelin forekommer aldri sammen med kvarts. Så klart!

Anbefales!

ghw

FILM: OM EN MINERALSAMLER'S TRIUMF;

"FRIJHETENS REGN"

Originalens tittel; "The Shawshank Redemption", er blitt kåret til tidenes beste film av leserne i det britiske filmmagasinet Empire.

Filmen fra 1994, som bygger på en Stephen King-novelle og har Tim Robbins og Morgan Freeman i hovedrollene, slo store produksjoner som "Star Wars: Imperiet slår tilbake" på 2.plass og "Ringenes Herre – Ringens brorskap" på 3.plass.

"Geologi er studiet av virkningen til press og tid", sier hovedpersonen i "Frihetens regn". Og vil du få vite alt om hvorfor det er viktig å erkjenne dette, samt hva en steinhammer, om enn aldri så liten, kan brukes til, unn deg

dryøye to timer med denne filmen. Obsidian, vesuvian, kalkstein, steinsamling, innsikt, kunnskap, læring, tålmodighet, institusjonalisering, frihet er begreper som preger filmen. Og ikke minst: Det blir ryddet grundig opp i begrepene "Lojalitet" og/eller/kontra "Lydighet". Og så er filmen spennende, - og helt konkret (eng. concrete=betong) grensesprengende. Sitat: "Skal du sette i gang å leve eller begynne å dø?" Sum: "Håp er det beste av alt". Og, viser det seg; det er mulig å slippe ut forbi murene. Dine egne indre, eller betongbarrierene andre har satt opp. (Men 30 år var nå skrekkelig lang tid da, om enn ikke i geologisk tidsperspektiv.)

"Det føles storartet å være konge på haugen. Jeg tror grunnen til at filmen har gjort seg så bemerket er stemningen og håpet i den tanken at selv etter lang tid kan drømmene dine gå i oppfyllelse, og at motstandsdyktighet og utholdenhet kan gi resultater", sier Robbins om kåringen.

Om du ikke fikk med deg filmen på TV2: Den finnes selvsagt på DVD. Løp og kjøp; sett deg i godstolen med yndlingssteinhammeren i hånda, og ta det inn! ghw

Stort utvalg i geologhammer, meisler og annet utstyr for steinsamling

Allt i maskiner og utstyr til din egen smykkeproduksjon

Salg, sliping og reparasjoner av smykker og smykkestener.

Besøk vår butikk i Kirkeveien 65

Gjennom vår webshop ekspederer vi bestillinger

Vi har et unikt utvalg av krystaller og stener, rå og slipte.

Egen smykkeproduksjon med kjente og sjeldne stener i forskjellige prisklasser.

Smykker med ekte stener finner du hos oss.

Kom og se ! Eller besøk oss på: www.bergmannen.com

Tlf: 22 59 11 30, E-post: post@bergmannen.com

Man - Fred: 11:00 - 17:00, Lør: 10:00 - 15:00

